

Akwaeke Emezi

ZŘÍDLO

*Před Akwaeke Emezi se v jejím srhujícím
debutu Zřídlo rozestupuje moře lidského já.*

VANITY FAIR

HOST

Akwaeke Emezi

ZŘÍDLO

PŘELOŽILA TEREZA MARKOVÁ VLÁŠKOVÁ

BRNO 2020

Vychází za finanční podpory Ministerstva kultury ČR

FRESHWATER

Copyright © 2018, Akwaeke Emezi

All rights reserved

Cover art © Kadna

Translation © Tereza Marková Vlášková, 2020

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2020
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0571-5 (PDF)

ISBN 978-80-275-0572-2 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0573-9 (MobiPocket)

*Těm z nás,
kteří jsou jednou nohou
na druhém břehu*

KAPITOLA 1

*Toto tělo mi bylo domovem po mnoho životů.
Mnoho mých životů se odehrálo ještě předtím, než mne do tohoto
těla vložili. Prožiji mnoho životů, až mne z něho vyjmou.*

MY

Když si pro nás matka přišla poprvé, křičeli jsme.

Byli jsme tři a ona byla had, ležela na dlaždičce v koupelně stočená do klubíčka a čekala. My jsme ale posledních pár let naprosto důvěřovali našemu tělu — domnívali jsme se, že naše matka je někdo jiný, ta štíhlá paní s růží na tvářích a obřími půl-litry na očích. A tak jsme křičeli. Nováčci ty hranice ještě tolik nevnímají. Byly doby, kdy jsme žádné tělo neměli, kdy se nám teprve buňku za buňkou utvářelo uvnitř té štíhlé paní, s úzkostlivou pečlivostí si pěstovalo orgány a zasazovalo je do soustav. Poletovali jsme tam a zpátky, vždycky jsme se zaletěli podívat, jak se plodu daří, s pohvizdováním jsme proplouvali tou vodou, v níž se vznášel, a sladovali se s melodiemi, které si prozpěvovala ta štíhlá paní — s katolickými hymny, které podělila po předcích, jejichž zpopelněná těla spočívají ve zdech jisté kualalumpurské katedrály. Bavilo nás překrucovat posvátné rytmy hymnů a ob-
táčet jimi plod, dokud nezačal škodolibě kopat. Občas jsme z té štíhlé paní vylétli ven, vznášeli se jí za zády a prozkoumá-
vali dům, v němž hospodařila, procházeli jsme skrz perletově modré stěny z místnosti do místnosti a sledovali ji, jak zpracovává těsto do kulatých placiček a pod rukama jí bublají čapátí.

Byla malá, měla tmavé oči i vlasy a světle hnědou pleť a jmenovala se Saachi. Narodila se jako šestá z osmi dětí jedenáctého dne šestého měsíce v Melace na druhém břehu Indického oceánu. Později odletěla do Londýna a v záplavě bílého sáří, závoje a květin se vdala za jistého Saula. Saul byl rázný muž s úsměvem připomínajícím hrábě, měl tmavě hnědou pleť a drátovité černé kudrlinky zastřižené hodně na krátko. Rád si teatrálním barytonem prozpěvoval Jima Reevease, mluvil plynule rusky, uměl latinsky a tančil waltz. Věkový rozdíl mezi nimi činil dvanáct let, přesto byli krásný pár, hodili se k sobě a šedí města se pohybovali s grácií sobě vlastní.

Když se naše tělo zavrtilo do její sliznice, žili spolu v Nigérii a Saul pracoval v Nemocnici královny Alžběty v Umuahii. Saachi mu tři roky předtím povila v Abě syna Chimu, pro toto dítě (pro nás) ale bylo zásadní, aby se vrátili do Umuahie, kde se narodil Saul a před ním jeho otec a před ním zase otec jeho otce. Krev stékala do půdy, promazávala bránu, zhmotňovala modlitbu. Později se jim narodila ještě jedna dcera, už opět v Abě, a Saul oběma dívkám zpíval tím svým barytonem, učil je tančit, a když se od něj odstěhovaly, staral se jim o kočky.

Než se jim ale dcerky narodily, žili (ta štíhlá paní a ten rázný pán) v obrovském domě v doktorské čtvrti, s ibišky na zahradě a perletově modrými zdmi uvnitř. Saachi byla sestřička praktického založení, a tak tu byla velká šance, že další mimino v péči tohoto páru přežije. Když nás to v domě začalo nudit, poletovali jsme a střemhlav se snášeli k zemi, hráli si v zahradě a sledovali, jak se úponky batátů plazí po podpurných kolících, hedvábné listy dozrávající kukuřice vysychají a manga před pádem na zem bobtnají a žloutnou. Saul mangy naplnil dva kyblíky a odnesl je Saachi, která ho celou dobu pozorovala z křesílka. Jedla je celá, od slupky přes šťavnatou

dužinu až po pecky, které se jí odíraly o zuby jako o vysušenou kost. Potom vyráběla mangový džem, mangový džus a vůbec všechno možné mangové. Snědla jich denně deset až dvacet, a navrch ještě pár macatých avokád, která rozkrajovala na půl a máselnatou dužinu z nich nabírala lžičkou. A tak naše zárodečné tělo dostávalo živiny a my ho navštěvovali, a když nás jejich svět přestal bavit, vrátili jsme se do toho našeho. To jsme ještě byli volní. Vyklouznout spolu s hořkými čůrky křídý, na tom nebylo nic těžkého.

Jejich taxikář měl v těch alžbětinských časech vnitřek auta oblepený motivačním heslem KE ŠTĚSTÍ NEVEDOU ZKRATKY. Jeden a ten samý nápis pořád dokola, čím dál plastičtější, jak se samolepky vršily jedna přes druhou, některé ošoupané, jiné ještě lesklé novotou. Saachi nechávala svého synka Chimu každý den doma s chůvou a řidič ji vozil k Saulovi na kliniku v centru města. Toho rána (v den, kdy jsme zemřeli a narodili se) začala Saachi cestou po těch klikatících se červených silnicích rodit. Řidič poslechl její hekové rozkazy, strhl volant a místo za Saulem zamířil do alomské nemocnice. Naše tělo nás volalo a dralo se ven a Saachi se zatím nedokázala soustředit na nic jiného než na ty samolepky hemžící se kolem sedadel — připomínaly jí, že tady žádné zkratky neexistují.

S námi to prudce škublo, odvěklo nás to branou a přes řeku až k zadním dvířkům lůna té štíhlé paní a šup s námi do rozvlněných vod a spícího tělíčka, které se v nich pohupovalo. Nadešel čas. Dokud byl plod ubytovaný, mohli jsme si dělat, co jsme chtěli, odtěd ale měl být sám za sebe, z ubytovaného masa a kostí se měl stát samostatný příbytek a my se v něm měli usadit. Zvykli jsme si na příjemný tlukot dvou srdcí oddělených svaly a tekutinou, na možnost vyrazit si ven a vrátit se tam, odkud jsme pocházeli, byli jsme volní, jak se na duchy sluší a patří. A teď nás chtěli zavřít do zamlženého vědomí

nějaké prťavé dušičky, stranou od všech ostatních? Tak to tedy ne. Zešíleli bychom tam.

Tělo štíhlé paní bylo uzpůsobené k rychlým porodům. Porod prvorozeného syna trval hodinu a porod třetí dcery rok po nás zabral jenom dvě. My, Saachin prostřední potomek, jsme však své tělo proti té šílené síle, která ho táhla ven, bránili. Kdepak, zkratky nebudou.

Byl šestý den šestého měsíce.

Doktoři nakonec do Saachi píchli jehlu a dali ji na kapačky — pustili se s námi do boje pomocí léků a tělo, které se stávalo tělem naším, z ní vyhnali. Tak se stalo, že jsme skončili tady, uvěznil nás tu ten podivný porodní proces, hrůznost běžná mezi těmi z masa a kostí.

Odněkud jsme přišli — všechno odněkud pochází. Když probíhá proměna ducha v tělo, má být brána zavřená. Je to považováno za laskavost. Jinak by to bylo kruté. Možná že bohové zapomněli, oni už takto roztržití bývají. Není v tom zlomyslnost, alespoň obvykle ne. Na druhou stranu jsou to pořád bohové a těm je úplně jedno, co se stane s tělem, hlavně proto, že je pomalé a nudné, jinaké a sprosté. Větší pozornost mu věnují jen ve chvílích, kdy se skládá dohromady, urovnává a osidluje duši.

Když se ona, naše tělo, drala do světa, kluzká a hlasitější než osada bouří, brána byla dokořán. Už jsme v ní, v našem těle, měli mít své pevné místočko, měli jsme spát v jejích blánách, sesynchronizovaní s její myslí. Bylo by to tak nejbezpečnější. Jenže brána místo toho, aby za sebou uzavírala vzpomínky, zela dokořán, a proto jsme od začátku zmatení. Byli jsme zároveň staří a čerstvě zrození. Byli jsme jí, a zároveň nebyli. Nebyli jsme při smyslech, ale byli jsme naživu — největší problém vlastně spočíval v tom, že jsme zůstali samostatnými jednotkami a nestali se bezvýhradně a pouze jí.

A tak tu byla ona: tělnaté mimino s hustými a mokkými černými vlasy. A pak jsme tu byli my, v tomto světě čerstvě zrození, slepí a hladoví, část se nás držela jejího těla, zbytek povlával vzadu a proudil otevřenou branou. Od začátku bychom to nejradši brali tak, že to byla ze strany bohů pouhá nedbalost, a nikoliv úmyslné zanedbání. Na tom, jak to bereme my, však v podstatě nezáleží, třebaže pro ně nejsme jen tak někým: jsme jejich dítětem. Jsou nevypočitatelní, to je jasné každému, kdo má aspoň trochu rozumu, a s vlastními dětmi zacházejí zhruba stejně v rukavičkách jako s těmi vašimi. Možná ještě hůř, vždyť vaše děti jsou jenom slabošské pytle masa a kostí s termínovanou duší. Oproti tomu my — jejich děti, mláďata, bůžci, *ogbanje** — ustojíme nespočetně násobné hrůzy. Ne že by na tom záleželo: co jí (toho mimina) se týče, bylo jasné, že z ní bude blázen.

Jak rostla, v průběhu těch prvních pomalých let, kdy se neděje nic a děje se všechno, dál jsme spali, ale s otevřenýma očima, stále pevně přísátí k jejímu tělu a hlasu. Byla náladová, bystrá, pozvedající se slunce. Divoška. Hodně křičela. Byla buclatá a krásná a šílená, jen v sobě asi nikdo neměl dost moudrosti, aby si toho všiml. Říkali o ní, že jde spíš do tátovy strany, že je s tou svou tmavou pletí a hustými vlasy celá jeho zesnulá matka. Saul ji po ní ale nepojmenoval, i když spousta jiných by to pravděpodobně udělala. Kolik lidí už se vrátilo ve znovu obnovených tělech — děje se to každou chvíli. *Nnamdi. Nnenna.*** On ale tuhle chybu při pohledu do vlhké černoty jejich očí neudělal, což je u slepého (současného) člověka pomalu zázrak. Nějak vytušil, že mu očima jeho

* Dítě, které zemřelo (vinou zlého ducha a většinou ve velmi útlém věku), a teď se vrací, aby se mohlo znovu narodit a zemřít.

** Igbošská jména znamenající „můj otec je naživu“ a „otcova matka“.

potomka neoplácí pohled jeho matka, ale někdo jiný, něco jiného.

Všichni kolem ní oždíbovali vzduch, štípali ji do tváří a těch tučných bochánků pod nimi, táhlo je to k ní, nebo si to aspoň mysleli, ve skutečnosti jsme je totiž přitahovali my. Něco zkrátka nedokážeme zastavit ani ve spánku, třeba to, jak k sobě přitahujeme lidi. I oni nás přitahují, ale jenom po jednom — jsme prostě vybíraví. Saachi sledovala, jak se kolem nemluvněte slétají hosté, a jako zelený výhonek v ní začaly rašit obavy. Tohle neznala. Chima byl nesmírně tichý a klidný, zchlazoval její horkost. Celá znepokojená odněkud vyhrabala *bindi* — tmavé, sametově černé kolečko, přenosné třetí oko — a přilípla ho miminku na čelo, na tu hladounkou plochu zbrusu nové kůže. Slunce, jehož úkolem je odrážet úrknutí a mařit plány bídáků, kteří by snad chtěli nad dítětem cukrovat a pak ho polohlasně proklít. Odjakživa byla praktická, tahle Saachi. Šance, že to dítě přežije, byla velká. Aspoň si bohové zvolili zodpovědné lidi, takové, kteří ji budou milovat celým srdcem, v prvních pár letech totiž obzvlášť hrozí, že vás začnou mít dost. Ne že by nám tím tedy bozi vynahradili to s tou branou.

Saul, lidský otec, porod neviděl. Dokud jsme byli volní, moc pozornosti jsme mu nevěnovali, nebyl pro nás zajímavý — jeho tělo nesloužilo jako přepravní prostředek, jako další vesmír. Zatímco se s námi jeho žena prala za všemožná osvobození, on v obchodě skupoval přepravky s limonádami pro hosty. Vždycky byl ten typ chlapa, kterému záleží na postavení a dojmech ostatních a na sociálním kapitálu. Na lidských věcech. Přesto svolil k tomu, jak ji chtěli pojmenovat, což jsme se ale dozvěděli až později, až když jsme se probudili, a taky nám tehdy konečně došlo, proč si vybrali zrovna jeho. Od jména se toho odvíjí hodně.

Po narození syna Chimy si Saul přál ještě dceru, a tak našemu tělu, když konečně dorazilo, dal druhé jméno, které znamená „Bůh vyslyšel“. Chtěl tím říct, že „bohové vyslyšeli“. Chtěl tím říct, že jsme vyslyšeli jeho volání. Netušil, co tím chce říct. Lidé se často modlí a zapomínají, čeho jsou jejich ústa schopná, zapomínají, že jim naslouchají všechny uši, že si to bohové mohou vzít osobně, když na ně nasměrují své touhy.

Církev holčičku bez toho druhého jména odmítla pokřtít, protože její první jméno považovala za nekřesťanské, pohan-ské. Saachi během křtu stála nehybně, hubená a kostnatá jako Londýn, zato Saulovi se břicho vydouvalo maličko víc než dřív, narůstalo ustáleným tempem. Měl na sobě bílý oblek se širokými klopami, na černé košili mu spočívala bílá kravata a on se sepjatýma rukama pozoroval, jak kněz přejíždí palcem nad čelíčkem miminka v manželčině náruči. Saachi to sledovala přes tlustá sklíčka brýlí, se sklopenou hlavou a klidnou vážností se soustředila na své dítě, na dlouhých černých vlasech měla naražený bílý klobouk a vínově červené sametové šaty ji táhly v ramenou. Chima v olivově zelené khaki vypadal vedle svého táty maličký, sahal mu akorát k prstům volně svěšené ruky. Za knězova ustavičného drmolení a našeho pospávání prosákla čelem dítěte zatuchlá pachutí svěcené vody a prostoupila i naši říši. V jednom kuse provolávali jméno nějakého chlapa, jakéhosi krista, dalšího boha. Ta zkažená voda ho přilákala, najednou nám stanul po boku a pozoroval nás.

Kněz bez přestání mluvil a ten kristus si to k nám mašíroval, rozrážel u toho hranice a táhl za sebou černý oceán. Přejel dětmi dlaněmi po těle. Pod nehty měl šťávu z granátových jablek a med. Mimino předtím Saachi usnulo v náruči a teď se pod jeho doteky mírně zavrtělo a zatřepetalo očními víčky. Obrátili jsme se na něj. Naklonil hlavu na stranu — tu záplavu černých kudrlin, pleť barvy ořechových skořápek — a o krok

ustoupil. Nabídl mu ji a on se ji chystal přijmout, nenamítal nic proti tomu, že ji bude milovat. Voda jí začala stékat do ucha přesně ve chvíli, kdy kněz pronesl její druhé jméno, onu boží odpověď, kterou si vydupala církev z neznalosti toho, že její první jméno je božstější, než si vůbec umí představit.

Výběr prvního jména probíral Saul se svým starším bratrem. Tento bratr, strýc, který zemřel dřív, než jsme si ho mohli zapamatovat (škoda, zrovna on by ten průšvih s branou možná uměl jako jediný napravit), se jmenoval De Obinna a byl to učitel, který měl procesťované vnitrozemské vesnice a znal tamní zvyklosti. Údajně patřil k přívržencům církve cheruba a seraфа a vypadá to, že tomu tak v době jeho smrti vážně bylo. Zároveň ale znal i písně a tance Uwummiri,* rituálů zalitých vodou. Všechna voda je provázaná. Veškerá sladká voda vyvěrá z tlamy krajty. Když už měl Saul dost rozumu na to, aby dítě nepojmenoval po babičce, vložil se do toho De Obinna a navrhl ono první jméno, to se vším tím bohem. O řadu let později tvrdil Saul dítěti, že jeho jméno znamená zkrátka „vzácná, drahocenná“, to je ale volný a nedostatečně výstižný překlad, správný i neúplný zároveň. Ve své nejčistší podobě to slovo označuje vejce krajty.

Předtím, než lidstvo postihla krístem vyvolaná ztráta paměti, bylo všeobecně známo, že krajta je posvátná, že je mnohem víc než pouhý plaz. Je zřídlem pramene, hmatatelnou podobou bohyně Aly, jež je samotnou Zemí, soudkyní a matkou, zákonodárkyní. Člověk se rodí na jejích rtech a prožívá na nich celý svůj život. Ala ve svém lůnu střeží a sytí podsvětí, mrtví ji nadouvají a zplošťují břicho a nad hlavou jí svítí půlměsíc. Zabít její krajt bylo zapovězené a o jejím vejci se tradovalo, že není v lidských silách ho najít. A když už ho najdete, není

* Náboženství a obřady silně spjaté s vodou.

v lidských silách se ho dotknout, dodávalo se jedním dechem. Vejce krajty je totiž Aliným dítětem a Alino dítě není a nikdy nebude určeno vašim rukám.

Takovou dceru si Saul vyprosil, takhle se zhmotnila jeho modlitba. Nejjistější bude její první jméno ani nevyslovovat nahlas.

My jí říkali ada.

Nuže: ada patřila nám a Ale a Saachi, a jak rostla, přišel čas, kdy se na rozdíl od většiny dětí odmítla pohybovat po všech čtyřech. Místo toho se svíjela, plazila po břiše, tiskla k podlaze. Saachi pozorovala, jak se ty její nesulcovaté, nově vyrašené faldíky červovitě krabátí po koberci, a lenošivě zvažovala, jestli náhodou ada není na řádné lezení moc tlustá. „To dítě se plazí jako had,“ zmínila během telefonátu se svojí matkou, která se nacházela na druhém břehu Indického oceánu.

Saul měl na Ekenna Avenue, v čísle popisném sedmnáct, kde tehdy bydleli, zřízenou malou ordinaci v prostorách, které byly původně určené služebnictvu a k bytovému domu byly přistavěné z tisíců červených cihlíček. Tam taky ada dostala protitetanovku, když její bratr Chima podal jejich mladší sestře prkno s vyčuhujícím hřebíkem a řekl jí: „Prašť ji!“ Předpokládali jsme, že to neudělá, a tudíž nás to nechalo v klidu, jenže on byl prvorozený a ona nás překvapila. Teklo nám hodně krve a Saul adě tu injekci píchl sám, ale nezůstala jí po tom žádná jizva, takže to možná bude falešná vzpomínka. Sestřičku jsme z ničeho nevinili, měli jsme ji rádi. Jmenovala se Añuli. Narodila se jako poslední, jako amen završující modlitbu, a byla založením miloučká. Jednu dobu — hned jak přišla z druhého břehu (na rozdíl od nás celistvá) — hovořila jazykem, kterému nikdo kromě nás nerozuměl, a tak jsme jí tím jazykem odpovídali a tlumočili její slova rodičům našeho těla.

Ada (naše tělo) mívala ve zvyku se brzy ráno, ještě než se Saul a Saachi vzbudili, vyplížit z bytu za sousedovic dětmi. Učily ji krást sušené mléko a pak si tu sladkou dobrotu vonící po miminech lepit jazykem na horní patro a po kouskách ji odlepovat. Saul se Saachi se po pár letech přestěhovali do čísla popisného tři v téže ulici, do domu s vícero pokoji a koupelnou navíc. Číslo popisné sedmnáct se nakonec zbouralo a někdo si tam postavil nový dům, který byl úplně jiný než ten starý a po červených cihličkách v něm nebylo ani stopy.

V době, kdy Saachi učila naše tělo chodit na nočník — s modrým umělohmotným prkénkem —, však červené cihličky ještě stály na místě. Adě mohly být asi tři, půlka ze šesti, tak nějak. Vždycky si to nakráčela do koupelny, v níž se nacházel i nočník, stáhla si kalhotky a opatrně si sedla, tohle jí totiž šlo. Šly jí i jiné věci, třeba křik, ten ji naplňoval pocitem smysluplnosti, znovu zaléval všechny ty prázdné puklinky. A tak to první, co naše tělo udělalo, když zvedlo hlavu a spatřilo na dlaždici přímo před nočníkem obřího stočeného hada, bylo, že se rozkřičelo. Had zvedl hlavu a část dlouhého těla, zbytek zůstal stočený do klubíčka a šupiny přes sebe hladce klouzaly. Ani nemrkl. Z jeho očí se na nás dívala Ala a my se adínýma očima dívali na ni — poprvé jsme se dívali jeden na druhého.

Zakřičeli jsme si hezky: nahlas a za využití skoro celého objemu plic. Dělalí jsme si přestávky akorát na to, abychom do sebe vtáhli horký přívál vzduchu na další kolo. Ten křik byla jedna z prvních věcí, kterých si Saachi všimla, když se naše tělo zhmotnilo v mimino. Stal se z toho takový rodinný vtípek: „*Aiyoh*,* ty máš pusú jak vjezd do garáže!“

* Citoslovce vyjadřující celou škálu emocí — překvapení, vztek, šok, radost (tamilsky).

Nikdo nečekal, že bude ada tak ukřičená, Chima byl totiž neskutečně klidné dítě. Saachi ho nakrmila a vykoukala a pak ho klidně mohla strčit do ohrádky a on si tam v klidu sám hrál. Když bylo našemu tělu šest měsíců, vzala nás Saachi do Malajsie — letěli jsme na druhou stranu Indického oceánu s pákistánskými aerolinkami, s mezipřistáním v Karáči. Letušky nám přinesly speciální sedačku, ale my v ní křičeli, jako by nás na nože brali, až Saachi adě podstrčila trošku chloralhydrátu, aby ztichla.

Doma v Abě na nás Chima vždycky vytřeštěně zíral, protože naše tělo křičelo pokaždé, když jsme nedostali, co jsme chtěli. Lidské tělo má jisté hranice, které z podstaty věci nedávají smysl, tento svět je plný omezení, jež jsou v přímém rozporu se svobodami, na něž jsme byli zvyklí, dokud jsme poletovali mezi těmi perletově modrými stěnami a nořili se do těl podle chuti. Tento svět měl být ohebný — přesně tak to přece fungovalo předtím, než naše tělo proklouzlo kruhy a stěnami ze svalů, otevřelo oči, zhluboka vdechlo tento svět do plic a křikem mu oznámilo, že jsme tu. Spali jsme, přesto naše přítomnost utvářela adino tělo i povahu. Utrhala všechny knoflíky z polštářků a kreslila po stěnách. Všichni si na ty její lumpárny a křik tak zvykli, že jim nevěnovali pozornost, ani když jim otevřenými ústy dávala najevo svoji hrůzu, ztuhlá strachy a s pohledem upřeným na hada. „Už zase není něco po jejím,“ usoudili a dál vysedávali v předpokoji a popíjeli nigerijské pivo z lahve. Tentokrát však nepřestávala. Saul se zamračil, střetl se s manželkou očima a přes obličej jim oběma přeletěl stín obav. Potom Saul vstal a došel dítě zkontrolovat.

Aby bylo jasno, Saul byl moderní Igba. Medicínu vystudoval na stipendium v Sovětském svazu a poté strávil řadu let v Londýně. Nevěřil na žádné čáry máry, na nic z toho, podle čeho by snad had mohl znamenat i něco jiného než smrt.

Když spatřil adu, své dítě, jak jí po tvářích tečou slzy, hypnotizuje hada a hrůzou řve, sevřel mu srdce ledový strach. Popadl ji, odnesl pryč, chopil se mačety, vrátil se a kraju rozčtvrtl. Ala (naše matka) se rozplynula mezi rozsekanými šupinami a kousky masa. Vrátila se domů a sem už nikdy přijít nehodlá. Saul zuřil. Ten pocit mu byl příjemný, asi jako vyšlápnuté pantofle. Napochodoval si to zpátky do předpokoje se zkrvaveným ostrím v ruce a rozkřičel se na zbylé osazenstvo domu.

„Když to dítě brečí, koukejte ho zkontrolovat. Jasný?!“ Ada se choulila Saachi v náručí a třásla se.

Saul netušil, co provedl.

KAPITOLA 2

Krajta spolknje naráz úplně cokoliv.

MY

Tohle celé je koneckonců litanie šílenství — ty barvy, ty zvuky, které vydává za náročných nocí, ta proštěbetaná časná rána. Musíte si představit i ta kratičká šílenství, jež se ve vás skrývají, nejen ta, jež ve vás rozkvetla, zatímco jste rostli do výšky, do hříšnější verze sebe sama, musíte si představit i ta šílenství, s nimiž jste se narodili, schovaná za vašimi játry. Vezměte si například nás.

Nepřišli jsme sami. Spolu se silou, kterou vládneme, jsme s sebou přivlekli i něco dalšího: dohodu, úlomky kostí, vyvřelinu, obnošený aksamit, proužek lidské kůže, který to všechno drží pohromadě. Tento složený objekt se nazývá *iyi-uwa*, přísaha světa. Jedná se o slib, který jsme učinili, když jsme ještě byli volní a jen si tak splývali, ještě než jsme vstoupili do ady. Zavázali jsme se k tomu, že se vrátíme, že na tomto světě nezůstaneme, že zachováme věrnost druhému břehu. Když duchy, jako jsme my, vloží do lidského těla, ta přísaha se zhmotní a nadále slouží jako most. Obvykle bývá někde zahrabaná nebo schovaná, protože představuje cestu zpátky, dokážete-li si připustit, že průchodem se tu rozumí smrt. Rozumní lidé *iyi-uwu* bez výjimky hledají, chtějí ji vykopat či vytáhnout

z těla ven, ať už je ukrytá kdekoliv, aby ji mohli zničit a tělo jejich dítěte nikdy nezemřelo. V Alině lůně se rozpíná podsvětí a *iyi-uwa* je zkratka na cestu zpět. Kdyby ji adini lidíti rodiče našli a zničili, už nikdy bychom se nedostali domů.

Nejsme jako ostatní *oghanje*. Neschovali jsme ji ani pod stromem, ani v řece, ani ve spletitých základech Saulova vesnického domu. Kdepak, my ji schovali mnohem líp. Rozebrali jsme ji a porůznu roztrousili. Adu jsme stejně dostali i s kostmi — kdo by si všiml vpletených úlomků navíc? Vyvřelinu jsme ukryli na dně žaludku, mezi sliznici a svalovinu. Bylo nám jasné, že ji potáhne k zemi, ale když v sobě může Ala nosit mrtvé duše, co je pro její dítě obyčejný kámen? Aksamit jsme zasunuli do poševní stěny a na lidskou kůži jsme plivali, dokud nebyla promáčená jako potok. Zazurčela, ožila a my ji adě natáhli mezi lopatky, přehodili přes záda a přišli k její druhé kůži. Udělali jsme si z ní přísahu. Budou-li ji chtít zničit, budou muset zničit adu. Budou-li adu chtít udržet naživu, budou ji muset poslat zpátky.

Přivlastnili jsme si to dítě v mnoha ohledech, přesto jsme je udolávali. Sice jsme v něm nečinně leželi stočení do klubíčka, ale ono vytušilo naši znepokojivou přítomnost. Prvních deset let jsme spali hrozně mizerně. Ada měla v jednom kuse noční můry, děsivé sny, které ji opakovaně zaháněly k rodičům do postele. Vždycky se za inkoustových ranních hodin probudila zbrocená ledovým potem, po špičkách se přikradla k ložnici a tichounce zavržala dveřmi. Saul spával na té straně, která byla ke dveřím blíže, Saachi zase po jeho boku pod oknem. Ada si po každé stoupla k posteli, v náručí tiskla svůj polštář a po tvářích se jí koulely slzy, a když některý z rodičů konečně vycítil její přítomnost a vzbudil se, našel ji, jak bezhlesně vzlyká ve tmě a na sobě má svoje červené kalhoty od pyžama s červeno-bílým pruhovaným hořejškem.

„Co se stalo?“ Tisíkrát.

„Zdálo se mi něco ošklivýho.“

Chudinka. Nemohla za to — tehdy ještě netušila, že v ní žijeme. Útočili jsme na její nic netušící mysl jako dítě, které ze spaní kope nohama, pohazovali jsme si s ní a protáčeli ji. Brána zela dokořán a ona byla most. Neměli jsme nad tím sebemenší kontrolu. Pořád nás to táhlo domů, a když nebyla při vědomí, těch propadů a prohybů směrem k domovu se nám dělo o to víc.

Ada nás nicméně překvapila, začala totiž vstupovat do naší říše. Řádili jsme jako černá ruka a jí se z toho zdála nějaká noční můra a strachy přerývaně dýchala, až nakonec jedné noci stanula vedle nás, rozhlížela se po svém snu a pokoušela se z něj uniknout. Tehdy jí bylo tak sedm osm a měla mladé, vypočítavé oči — byla geniální ještě dřív, než jsme ji vybrousili. I proto si Saul vzal zrovna Saachi, podle svých vlastních slov potřeboval inteligentní ženu, aby mu porodila geniální děti.

Ada si v tom snu představila lžici. Taková prapodivnost: obyčejná polévková lžice naležato se vznášející ve vzduchu. Ale byla kovová a studená, takže působila skutečně. Všechna ta žluč, kterou jsme produkovali, vedle ní na první pohled vypadala neoprávdově. Ada se zadívala na lžici, určila, do které říše patří (do její, nikoliv do naší), a probrala se. Stejný postup pak opakovala pořád dokola, vyskakovala z nočních můr rovnýma nohama. Časem už k tomu nepotřebovala ani tu lžici. Jakmile se sen začal kroutit a potemněl, ada si připomněla, kde že se to nachází, že je sice v hrůzostrašném snu, ale pořád z něj může odejít. A vzápětí se silou vůle protáhla lepkavými vrstvami vědomí, až se nakonec docela probudila, s rozbořilými žebními švy. Ten náš prťavý shluk masa a kostí si zkrátka úplně sám postavil most. Byli jsme na ni moc pyšní.

Sledovali jsme ji z naší říše, v těch dobách, kdy jsme ještě nebyli připraveni se vzbudit.

A pak nadešel den probuzení.

Stalo se to v prosinci, v průběhu harmatánu, zrovna když byla ada ve vesnici. Saul rodinu každý rok brával na Vánoce do Umuecheokų a silvestra potom ada trávila v Umuawě u svojí nejlepší kamarádky Lisy. Lisina početná rodina byla divoká a hlučná, adu věčně věků někdo objímal a dával jí pusu na dobrou noc a na dobré ráno. Na tolik fyzického kontaktu nebyla zvyklá. Saul a Saachi objímání moc neholdovali, rozhodně ne v takové míře. Proto si taky ada Lisinu rodinu zamilovala a nakonec to byli oni, kdo ji vzal na maškarní průvod, během něhož došlo k našemu probuzení.

Večerní tma připomínala sametově černé plody dialia a byla tak hustá, že se lidé raději městnali v těsném shluku a postupovali směrem k návsi nalepení jeden na druhého. Hudba k adě dolehla ještě dřív, než k tomu hlučícímu davu vůbec došli. Ostatní účastníci kolem ní si začali uvazovat šátky a kapesníky a zakrývat si jimi ústa a nos, aby se mohli bez obav vrhnout do mračna prachu, v němž všichni tančili a svíjeli se v rytmu hudby, za zvuků *ekwe* a *ogene*.*

Lisa adě podávala kapesník, bílá bavlna přehozená přes prsty připomínala křídlo volavky. Ada se zastavila na kraji davu, aby se mohla rozhlédnout, a sandály se jí na okamžik zabořily do těžkého světlounkého písku. Rychlé údery *ekwe* střídaly vysoké a nízké polohy — buch, buch, buch, ťuk, ťuk — v sevřeném a hlasitém rytmu. Lisa se ponořila do davu a v koutcích očí nad červeným šátkem, který jí zakrýval spodní polovinu

* štěrbínový buben a kovový gong

obličej, se jí utvořily vějířky vrásek od smíchu. Adino srdce vrávoralo spolu s *ogene*. Uvázala si kapesník, nohy vykročily a vrhly ji přímo do roztančených zástupů. Prach vířil vzduchem, zlehka jí dosedal na obličej a jemně dřel v očích. Dýchal jí na kůži. Kolem nohou jí poletoval písek a na zádech se jí ježily chlupy.

Bubnování otřásalo vším v dosahu a dav se v bujarém tempu rozhrnoval, aby uhnul maskám, které na něj dorážely, praskaly bičem a prořezávaly vzduch. Obarvená palmová vlákna se na nich zběsile natřásala, z dlaní jim jako fontány tryskaly biče z hovězí kůže. Se škodolibou radostí bičovaly kolemstojící a jejich krotitelé s křikem poškubávali za vodící řemeny, jež měli uvázané kolem pasu. Hudba vysílala zpěvavé rozkazy v prastarém, po generace předávaném jazyce. Vstoupila nám do sna, do našich neklidných dřímot, promlouvala k nám stejně srozumitelně jako krev.

To už jste na nás zapomněli?

Zachvěli jsme se. Ten hlas zněl povědomě, vrstevnatě a mnoze, kov protrhávající vzduch. Země s bušením nadsakovala.

*My si vaše sliby pamatujeme všechny do jednoho, nwanne anyi.**

Když jsme se rozpomněli, ve vzduchu to zapraskalo. Ten hlas patřil našim sestrobatrům, ostatním potomkům naší matky, těm, kteří s námi nešli. *Ndị otu.** Ogbanje*. Jejich pozemské masky vířily mezi lidmi a oni sami byli cítit po bráně, jako nakyslá křída. Maškarní průvody vyzývají duchy, najednou mají tvář i tělo, a tak se tam ocitli i oni a rozpoznali nás během těch svých her.

Co děláte v té malé holce?

* Sourozenče náš.

** Členové skupiny, kolegové.

Ada zvedla ruce nad hlavu a zatočila se. Lidé kolem ní se zničehonic začali rozestupovat a ona se upištěně rozběhla spolu s nimi, protože se jejich směrem vrhla jedna z masek. Pak se maska zastavila a mírně se na místě pohupovala. Její obří obličej měl barvu vyšisované kosti a ústa byla krvavě rudá. Přes sebe měla přehozený kus nachové látky a na hlavě se jí kymácela vysoká vyřezávaná čelenka natřená veselými barvami. Zaléval ji měsíční svit. Zachvěli jsme se ze spaní a projela námi vlna pachuti čistého jílů. Náš sestrobatr naklonil hlavu na stranu a čelenka se na pozadí černočerné oblohy prudce nachýlila. Měl vztek.

Vstávat!

Spali jsme hluboko v adě, hluboko pod popelem jejích kostí, ale jakmile jsme zaslechli ten povel, oči se nám rozlétly dokořán. Krotitel zatahal za lano uvázané kolem pasu sestrobatrů masky a ta odrotovala pryč. Ada chvilku nehybně stála, potom se však vedle ní objevila Lisa, popadla ji za ruce a zatočila se s ní.

Celá rodina odešla krátce po půlnoci, jen Lisini rozesmátí bratranci ještě předtím odhodili na zem lahve od piva a ty se roztržily ve spršce zelených střepů. Po příchodu domů si ada sundala kapesník a rozevřený si ho podržela před očima. Byly na něm tři hnědé skvrny, dvě od nosních dírek, jedna od úst. Mrzí nás, že si ho neschovala, ale takoví holt lidé jsou. V tom chvilkovém opojení, kdy jsou zaplaveni pocity a z mladického nerozumu se domnívají, že s nimi ty pocity zůstanou navždy, jim uniká spousta důležitého. Ada bude na ten večer později vzpomínat s rozhodností, jež jí není vlastní, jako na jeden z mála okamžiků, kdy byla v dětství skutečně šťastná. Ten okamžik, kdy se nám v prachu návsi otevřely oči a poprvé jsme byli vzhůru v její i naší říši zároveň, byl prostoupený ryzí září. V tom kratičkém úseku vesnického večera jsme byli jako jeden, všichni popolu, vyvážení.

V průběhu následujících let jsme dumali nad tím, jaká by asi byla bez nás, jestli by se přesto zbláznila. Co kdybychom se byli nevzbudili? Co kdyby na ty roky, kdy patřila sama sobě, zůstala pod zámkem? Koukněte na ni, jak se točí po zahradě v batikovaných šortkách a bavlněném tričku, dlouhé černé vlasy má spletené do dvou odstávajících copů zakončených barevnými gumičkami, zuby se jí lesknou a jeden pantofel má rozbitý. Jako pozvedající se slunce.

Šílenství bylo v první řadě už to, že jsme se vůbec narodili, že nacpali boha do pytle z lidské kůže.